

Foton: Mattias Klum & Östersjöfilmen

ÖSTERSJÖFILMEN

Synopsis halvtidsfilm, längd 57 minuter

Regi: Mattias Klum

I samarbete med: Peter Östlund fsf, Marianne Gustavsson, Lisa Belfrage m. fl.

Format: RED 4K

En visuell resa i regi av Mattias klum. Vi färdas över, under och kring vårt gemensamma hav och får uppleva det med en fascinerad blick. En handfull människor och dess personliga öden. Naturen när den är som mest generös. Hisnande bilder och gripande historier. Östersjön är fortfarande rikt men kräver nu vår omvårdnad. Filmen ger oss motivation och kraft till detta.

ÖPPNING - filmens idé

Havsvågor slår mot klippor. Storm och skummande vatten. Måsar skriker.

Vi anar möjligen ett kvinnoansikte i hänryckning, slutna ögon. En översvämmad tår blänker. Ett lyckligt kvidande. Bilden av mänsklig lust.

Havet är stilla igen.

En behaglig röst. Allt han säger låter som poesi. Han är vår ledsagare genom filmen. Rösten talar som om självklarheten finns, även i det vi inte vet.

Han talar om lyckan och om havet, han talar om livet och vad som är viktigt. Han talar om lusten och varför vi lever. Vill leva.

Havet igen. Skärgård. Vi flyger tätt mellan öar. Han talar om denna plats på jorden, denna plats för människan. Detta hav. Östersjön.

En örnunge kläcks och tar sig ur sitt skal. Den vuxna havsörnen trampar försiktigt runt i boet. En nyfödd sälkut diar sitt första mål mat. Liv.

En storstad alldeles vid havet. En nyfödd flicka läggs på en kvinnas bröst. Huden är fortfarande fet och håret tovtigt. Blicken förundrad.

En sugande våg slår in mot stranden. Vi dyker ner

och ser mikroskopiska organismer svepas runt. Rösten beskriver startpunkten för denna historia. Här börjar vår yttre historia. Dessa tre liv kommer att ledsaga oss närmaste åren. Örnen förflyttar oss i luften, sälen i vattnet. Den unga flickan blir vårt tidtagarur.

MEDVERKANDE - de vi kommer att följa

En fyr skickar stolt sin ljuskägla rakt emot oss. Reflexer i vattnet. Ljuskäglan far över ett ungt kvinnoansikte. En snabb kavalkad av ansikten rullas upp, unga som gamla. Rösten gör klart att berättelsen innefattar fler öden. De har alla Östersjön gemensamt, på ett eller annat sätt.

Örnen träffas av ljuskäglan och försvinner. Kvar på en klippa på Understens står Marianne. Rösten berättar att hon levt hela sitt liv på en fyrplats. Hon är 80 år.

En säl bryter ett sillstim mitt itu. På ytan drar Torben sin trål, ensam utanför Bornholm. Vi får höra att det blir allt svårare för honom att klara sig. Örnen far tätt över vattnet. En gråsäl dyker. Mikroorganismer simmar med sina flimmerhår sannolikt mot ett öde som fiskmat. En gädda lurar stilla i vassen.

Ljudet av en hyvel. Bertil passar in ett spant till sin båt han bygger. Revben efter revben sätts på plats. Rösten berättar om hans projekt. Han är pensionär utanför Karlskrona och har byggt båtar hela sitt liv. Havsörnen flyr mot mörka moln. I Kaliningrad leker två pojkar vid en förorenad flod. Vi får höra kort om deras mamma och mormors enträgna kamp för miljön.

Himlar sveper snabbt förbi. Ett av Kustbevakningens flygplan skär igenom luften. Kerstin vid sina instrument. Hon spanar över oss därnere.

Örnen uppifrån, havet under. Den spanar mot Jarno i Finland som just drar fram på en vindsurfingbräda i 20 knop över vågorna. Rösten talar om lekens nödvändighet.

Ljudet av fiskmåsar övergår till dansmusik. Cheslaw dansar under en roterande diskokula någonstans i Krakow. Texten handlar om de ignoranta, de som inte bryr sig.

BILDPOESI - tid för eftertanke

Tillbaka till havet som rör sig under oss. Poesi. Hela tiden närheten till det nödvändiga havet. Det glänser i bakgrunden. Världen runt gyllengula strandblommor. Närheten är beröringsbar, små insekter möter oss med blicken. Vegetationen under ytan rör sig spökliskt. Ett måsskri. Den nu halv vuxna örnungen sitter i sitt bo. Havsörnen kommer snart med mer mat. Tångens bruna svullna kulor passerar, precis där vid strandkanten. Vi vrider oss runt en blåsippan. Hela tiden i havets salta luft. Bakom ljusa grässtrån anas ett öga, men inte förrän det öppnas. Sälkuten är nu halv vuxen och rultar sig fram över klippan. Himlen välver sig ner i skymning. En annan fyr tänder sitt ljus.

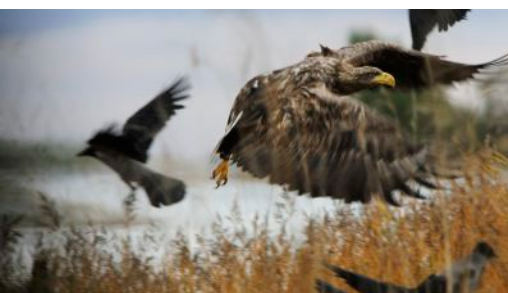
Flickan döps till Dominica under ett kyrktak, stolta föräldrar. Ett par knölsvanor går elegant ner för landning. Texten handlar om vårt behov av naturen, inte direkt utan mellan raderna. Musik som öppnar våra sinnen inför det oerhörda i att leva. Bara leva.

FÖRDJUPNING - problem och förväntan

Nu får Marianne själv berätta om hur det var förr på Understen. Hon badar med sin sonson där ute på fyrplatsen. Hon talar om fyrfolk och hur de höll samman. Bilder på olika fyrar, runt om havets kuster.

Fyren på Bornholm. Torben är orolig för hur det ska gå, han berättar om gasledningen som nu håller på att läggas på botten, precis där det bästa fisket är. Hur kunde det bli så? Varför ska det vara så svårt att vara fiskare, ett av världens äldsta yrken. Undervattensbilder, fiskar. Bilder på rörlägningsfartyget.

Bertil spejar ut över vattnet. Han berättar själv om sitt båtbyggarprojekt och hur han när han är klar ska försöka ta sig över havet till den andra sidan. Över horisonten. Om han får leva förstås, och vara frisk. Hantverket när han sammanfogar och böjer de första spanten. Blicken med lika delar kunskap som ovisshet. En säl lyssnar intresserat.

Döda fiskar. En mörk himmel. På ett tak i Kaliningrad två pojkar spelar upp en lustiger dans. Mamman ser stolt på, hotet ligger alldeles vid horisonten men här finns ljuset och hoppet. Mormor ser lite trött ut men hennes envishet har smittat av sig på dottern som nu ger pojkarna kraft att stå emot, ta över. Mörka skarvar glor håglöst och utan att förstå.

Kerstin vid sitt känsliga instrument högt där uppe. Hon har precis upptäckt ett oljeutsläpp utanför den svenska kusten. Den känsliga kameran är låst på skeppet som bär skulden. Allt dokumenteras och hon berättar att de inte har en chans att klara sig när de väl blivit upptäckta. Örnen ser samma sak.

Jarno har just öppnat en liten uthyrningscentral vid sanddynerna. Han berättar om nödvändigheten att vindsurfa. Han har nu äntligen funnit en ny flickvän som delar hans livsidé. Allt ser ljust ut. -Om det inte vore för det faktum att de ska bygga ett nytt kärnkraftverk alldeles i närheten. Ett öga sluts hastigt.

Cheslaws öga är också slutet. Teven står på och han har en öl bredvid sig. Han säger att han faktiskt inte gillar havet och för honom spelar det ingen roll hur det går med det. Förresten har han aldrig sett Östersjön. Han bor ju i Krakow så varför ska han åka upp dit. Det verkar så tomt och ödsligt.

BILDPOESI - vi befinner oss i ett vägskäl

Havet breder ut som som ett salsgol. Dyringarna är långsamma, solen står lågt. Plötsligt en ljus gestalt som simmar under vattnet. Med ett plask bryter hon den tillsynes ogenomträngliga ytan och frustar, full av glädje, rätt mot kameran. Så dyker hon ner igen och försvinner, lika naken som klipporna runtomkring. Några trutar betraktar det hela. En mansröst ropar i bakgrunden.

Färden fortsätter under vattnet. Kvinnogestalten kan anas en bit bort men försvinner snart och vi blir ensamma där nere.

En röst vi aldrig hört. Det låter som en nyhetsrapportering. Torrt och faktafyllt. Under ett par minuter ges en bild av dagen hot och hur vi kan förbättra chanserna för havets och därmed vår egen överlevnad. Enkla diagram och tydliga skisser vägleder oss, därunder.

När allt är klart dyker kvinnan upp i närbild alldeles framför kameran. Håret stryks åt sidan och ögonen lyser av levnad. En blick in i kameran. Både av glädje och eftertänksamhet.

UPPDRAGET - det gäller oss

Gråsälen tar oss vidare. Sen dyker den upp, först ensam men snart kommer sälkuten fram till sin mamma. Bakom ligger havet öppet. Örnungen sitter i sitt bo, vi flyger runt den. Flickan Dominica tultar nu fram på en sandstrand. Havet vaggar

sig till ro. Nu kommer vår poetiska röst tillbaka. Han diskuterar vad tiden gör med oss, hur vi kan använda den. Att om vi använder den klokt så kan vi leva bättre "sen" och må bättre "nu" för att vi vet att vi bryr oss om livet.

AVSLUTNING - vi har alla samma horisont

Marianne sitter vid sitt fönster och försöker spå i himlen. Hon ser inte oroligt ut. Rösten frågar om hur hon ser på framtiden, hon svarar att om några år blir hon 90 och den vet man ju inget om. Men livet är gott.

Torben i sin hytt, fiskmåsarorna rör sig i outgrundliga mönster utanför relingen. Han får frågan om framtiden. Svaret är svävande. Vi får se. Om jag kan försörja mig på detta så är jag kvar. Hans blick säger oss att det kommer att bli så.

Bertil verkar ha ont i ryggen där han sliter med en trilskandes bit ek. Han har inte tid att svara men händernas glädje går inte att ta miste på.

Pojkarna i Kaliningrad säger att de kommer att kämpa vidare. De är inte rädda. Allt ska bli bra. Om några år ska vi ha fungerande reningsverk här. Kerstin flyger högt där uppe. Hon är förbannad på

att folk skitar ner hennes hav. Framtiden? Tja, det ordnar sig kanske.

Jarno i norra Finland surfar vidare. Hans ser bara framåt, nästa våg och nästa. När han faller sker det med bekymren någon annanstans. Glädjen i att alltid ta sig upp igen.

Cheslaw funderar allvarligt på om han inte borde kolla hur det där envisa havet ser ut. Så tråkigt kan det väl inte vara och är det det så lär det finnas gott om kvinnor på turistfärjorna. Har han hört...

Dominica sitter på en plastanka. Hon skriker av upprymdhet. Slår med händerna i vattnet så det plaskar åt alla håll. Örnen är nu vuxen. Den gnistrande blicken spejar stolt, han är helt ovetande om tillvaron i havet. Eller inte... Sälen på det lilla skäret följer oss med blicken när vi cirklar runt.

Rösten avrundar vår resa för denna gång. Vi har lärt känna några öden runt Östersjön. Om några år kommer vi tillbaka för att se hur det blev. Blev livet möjligt i havet, och därmed runt havet?

Solen står lågt. Långa dyningar drar fram och tillbaka över sanden som tycks torra direkt efter varje våg. Skuggan av en kvinna som lämnar. Ett skratt.

